

Методичні рекомендації на тему:
**«Виїзд дитини за кордон, у тому числі без
згоди одного з батьків»**

**Броварський місцевий центр
з надання безоплатної
вторинної правової допомоги**

Зміст

1. Право особи на виїзд за кордон
2. Документи, що дають право на виїзд з України особі, яка не досягла 16-річного віку
3. Правила перетинання державного кордону України громадянами України, які не досягли 16-річного віку
 - 3.1 Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі батьків або інших осіб, уповноважених ними
 - 3.2 Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з батьків або інших осіб, уповноважених одним з батьків
 - 3.3 Виїзд з України дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку
4. Отримання дозволу на виїзд за кордон громадянина України, який не досяг 16-річного віку
 - 4.1 Добровільний порядок
 - 4.2 Судовий порядок
 - 4.2.1 Куди звернутись
 - 4.2.2 Вартість
 - 4.2.3 Перелік необхідних документів
5. Нормативна база

1. Право особи на виїзд за кордон.

Фізична особа, яка не досягла шістнадцяти років, має право на виїзд за межі України лише за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальників та в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними, крім випадків, передбачених законом.

Фізична особа, яка досягла шістнадцяти років, має право на вільний самотійний виїзд за межі України (*частина третя статті 313 Цивільного Кодексу України*)

2. Документи, що дають право на виїзд з України особі, яка не досягла 16-річного віку

Перетинання громадянами України, які не досягли 16-річного віку, державного кордону здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон та пунктах контролю, якщо інше не передбачено законом, за одним з таких документів, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну:

- паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- проїзний документ дитини (чинний протягом строку, на який він виданий)

Проїзний документ дитини не видається з 1 квітня 2015 року та, відповідно, не вносяться відомості про дітей до паспортів батьків. У такому випадку неповнолітні діти, відомості про яких внесені до одного з батьків, мають право перетинати державний кордон України за цим документом до закінчення терміну його дії.

3. Правила перетинання державного кордону України громадянами України, які не досягли 16-річного віку

3.1 Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі батьків або інших осіб, уповноважених ними

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, здійснюється за згодою обох батьків (усиновлювачів) та в їх супроводі або в супроводі осіб, уповноважених ними, які на момент виїзду з України досягли 18-річного віку.

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі осіб, які уповноважені обома батьками, здійснюється за нотаріально посвідченою згодою обох батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі.

3.2 Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з батьків або інших осіб, уповноважених одним з батьків

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з батьків або інших осіб, уповноважених одним з батьків здійснюється

за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків із зазначенням у ній держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі	якщо другий з батьків відсутній у пункті пропуску
без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків:	якщо другий з батьків є іноземцем або особою без громадянства, що підтверджується записом про батька у свідоцтві про народження дитини, та який (яка) відсутній у пункті пропуску;
	якщо у паспорті громадянина України для виїзду за кордон, з яким перетинає державний кордон громадянин, який не досяг 16-річного віку, або проїзному документі дитини є запис про вибуття на постійне місце проживання за межі України чи відмітка про взяття на постійний консульський облік у дипломатичному представництві або консульській установі України за кордоном;
	у разі пред'явлення документів або їх нотаріально засвідчених копій: <ul style="list-style-type: none">• свідоцтва про смерть другого з батьків;• рішення суду про позбавлення батьківських прав другого з батьків;• рішення суду про визнання другого з батьків безвісно відсутнім;• рішення суду про визнання другого з батьків

	<p>недієздатним;</p> <ul style="list-style-type: none"> • рішення суду про надання дозволу на виїзд з України громадянину, який не досяг 16-річного віку, без згоди та супроводу другого з батьків; • довідки про народження дитини, виданої відділом реєстрації актів цивільного стану, із зазначенням підстав внесення відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України (під час виїзду дитини за кордон у супроводі одиної матері); • довідки про наявність заборгованості із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, виданої органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем; • свідоцтва про народження дитини, виданого компетентним органом іноземної держави, що не містить відомостей про батька дитини, легалізованого або засвідченого апостилом, а також без <p>будь-якого додаткового засвідчення у випадках, передбачених міжнародним договором України.</p>
	<p>Якщо у одного з батьків є рішення суду або висновок органів опіки та піклування, у якому визначено (підтверджено) місце проживання дитини, крім того з батьків, до якого застосовуються заходи примусового виконання рішення про встановлення побачення з дитиною та про усунення перешкод у побаченні з дитиною, він самостійно вирішує питання тимчасового виїзду за межі України на строк, що не перевищує одного місяця, з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі у складі організованої групи дітей, та у разі, якщо йому відомо місце проживання іншого з батьків, який не</p>

	<p>ухиляється та належно виконує батьківські обов'язки, інформує його шляхом надсилання рекомендованого листа про тимчасовий виїзд дитини за межі України, мету виїзду, державу прямування та відповідний часовий проміжок перебування у цій державі.</p>
	<p>Якщо у одного з батьків є рішенням суду або висновком органів опіки та піклування, у якому визначено (підтверджено) місце проживання дитини, він самостійно вирішує питання тимчасового виїзду за межі України на строк до одного місяця та більше з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі у складі організованої групи дітей, у разі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів, виданої органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем; • наявності заборгованості зі сплати аліментів, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три місяці, якщо аліменти сплачуються на утримання дитини з інвалідністю, дитини, яка хворіє на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, або на утримання дитини, яка отримала тяжкі

	травми, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу в порядку та за формою, встановленими МОЗ України.
--	--

3.3 Виїзд з України дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку

Категорія	Умови виїзду за кордон
Діти, які проживають (перебувають) у закладах охорони здоров'я, навчальному або іншому дитячому закладі	1) пред'явлення нотаріально посвідченої згоди керівника цього закладу; 2) супровід уповноваженої особи, уповноваженої керівником цього закладу.
Діти, які влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї	1) пред'явлення оригіналу договору про влаштування дитини до прийомної сім'ї або його нотаріально засвідченої копії; 2) супровід прийомних батьків або одного з них.
Діти, які влаштовані на виховання та спільне проживання до дитячого будинку сімейного типу	1) пред'явлення оригіналу договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу або його нотаріально засвідченої копії; 2) супровід батьків-вихователів або одного з них.
Діти, які перебувають під опікою, піклуванням за рішенням органів опіки та піклування	1) пред'явлення оригіналу рішення/розпорядження про встановлення опіки (піклування) або його нотаріально засвідченої копії; 2) супровід опікуна або піклувальника.

Діти, які перебувають під опікою, піклуванням за рішенням суду	1) пред'явлення рішення суду про встановлення опіки (піклування) або його нотаріально засвідченої копії; 2) супровід опікуна або піклувальника.
Діти, які відповідно до договору про патронат передані органом опіки і піклування на виховання в сім'ю іншої особи (патронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття	1) пред'явлення оригіналу зазначеного договору, посвідченого підписом уповноваженої особи відповідної місцевої держадміністрації або міської (за винятком міст районного значення) ради, скріпленим гербовою печаткою, або його нотаріально засвідченої копії; 2) супровід патронатного вихователя.

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з прийомних батьків, батьків-вихователів здійснюється за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі, якщо другий з них відсутній у пункті пропуску через державний кордон.

Виїзд з України дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку, зокрема тих, що проживають (перебувають) у районах проведення антитерористичної операції, попередньо повинен бути погоджений із службою у справах дітей відповідної місцевої держадміністрації або міської (за винятком міст районного значення) ради у порядку, визначеному Мінсоцполітики.

Виїзд з України дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку, після їх усиновлення іноземцями здійснюється у супроводі батьків-усиновлювачів у разі пред'явлення рішення суду про усиновлення або його нотаріально засвідченої копії.

Виїзд за кордон на відпочинок та оздоровлення груп дітей, до складу яких входять діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, віком від 7 до 18 років, здійснюється відповідно до вимог Порядку організації виїзду

дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 року № 1251.

4. Отримання дозволу на виїзд за кордон громадянина України, який не досяг 16-річного віку

4.1 Добровільний порядок

Згода батьків на виїзд громадянина України, який не досяг 16-річного віку, за кордон оформляється у вигляді заяви, на якій справжність підпису батьків засвідчується нотаріально.

Для вчинення цієї нотаріальної дії можна звернутися до державної нотаріальної контори чи до приватного нотаріуса. Засвідчення справжності підпису на документах належить також до повноважень консульських установ.

Той із батьків, хто проживає окремо від дитини, який не ухиляється та належно виконує батьківські обов'язки, не має заборгованості зі сплати аліментів, звертається рекомендованим листом із повідомленням про вручення до того з батьків, з яким проживає дитина, за наданням згоди на виїзд дитини за межі України з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі в складі організованої групи дітей.

У разі ненадання тим із батьків, з яким проживає дитина, нотаріально посвідченої згоди на виїзд дитини за кордон із зазначеною метою, **у десятиденний строк з моменту повідомлення про вручення рекомендованого листа,** той із батьків, хто проживає окремо від дитини та у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів, має право звернутися до суду із заявою про надання дозволу на виїзд дитини за кордон без згоди другого з батьків.

4.2 Судовий порядок

За відсутності згоди одного з батьків виїзд громадянина України, який не досяг 16-річного віку, за кордон може бути дозволено на підставі рішення суду.

4.2.1 Куди звернутись

Позовна заява про надання дозволу на виїзд громадянина України, який не досяг 16-річного віку, за кордон без згоди та супроводу одного з батьків подається до районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів за зареєстрованим місцем проживанням або перебуванням відповідача.

4.2.2 Вартість

За подання заяви особа сплачує судовий збір у розмірі, передбаченому статтею 4 Закону України «Про судовий збір».

4.2.3 Перелік необхідних документів

В позовній заяві повинно бути зазначено:

- мета виїзду дитини за кордон (лікування, відпочинок, відвідування родичів тощо);
- період перебування за кордоном дитини;
- місце перебування (проживання) дитини за кордоном;
- факт відмови другого з батьків у наданні згоди на виїзд дитини за кордон.

До позовної заяви необхідно додати також докази, що підтверджують викладені в заяві обставини. Так, документами, що підтверджують мету виїзду дитини за кордон можуть бути: довідка з лікувального закладу про те, що дитина потребує лікування за кордоном, туристична путівка, путівка в санаторій, запрошення від родичів тощо.

5. Нормативна база

- Цивільний кодекс України
- Сімейний кодекс України
- Цивільний процесуальний кодекс України
- Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»
- Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус»
- Закон України «Про судовий збір»
- Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року, підписана Україною 21 лютого 1990 року, ратифікована постановою Верховної Ради України 27 лютого 1991 року
- Правила перетинання державного кордону громадянами України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року № 57